DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)
15. september 1994 *

I sag C-293/93,

angående en anmodning, som Arrondissementsrechtbank, Zutphen, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende straffesag mod

Ludomira Neeltje Barbara Houtwipper

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 30 og 36,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. C. Moitinho de Almeida (refererende dommer), og dommerne R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse og M. Zuleeg,

generaladvokat: C. Gulmann
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Ludomira Houtwipper

* Processprog: nederlandsk.

— den nederlandske regering ved juridisch adviseur J. G. Lammers, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved Ministerialrat Ernst Röder, Forbunds-økonomiministeriet, som befuldmægtiget

— den græske regering ved juridisk konsulent Dimitrios Raptis og rettergangsfuldmægtig fra Statens Advokatkontor, Fotini Dedoussi, som befuldmægtigede

— den franske regering ved sous-directeur à la direction des affaires juridiques Catherine de Salins og secrétaire des affaires étrangères Claude Chavance, begge Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede

— den portugisiske regering ved director Luis Fernandes, Serviço Jurídico, Udenrigsministeriet, og jurist i samme ministeriums Direccçao-Geral das Comunidades Europeias, Margarida Afonso, som befuldmægtigede

— Det Forenede Kongerige ved John D. Colahan, Treasury Solicitor's Departement, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Hendrik van Lier og Virginia Melgar, der er udstationeret som national ekspert ved Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 14. april 1994 er afgivet mundtlige indlæg af Ludomira Houtwipper, af den nederlandske regering ved assistent juridisch adviseur J. S. van den Oosterkamp, som befuldmægtiget, af den græske regering ved assisterende juridisk konsulent V. Kontolaimos, Statens Advokatkontor, og F. Dedoussi, som befuldmægtiget, af den franske regering ved C. Chavance, som befuldmægtiget, af den portugisiske regering ved L. Fernandes, som befuldmægtiget, af Det Forenede Kongerige ved J. D. Colahan, som befuldmægtiget, bistået af Barrister N. Green, samt af Kommissionen ved P. van Nuffel, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 9. juni 1994,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 17. maj 1993, indgået til Domstolen den 24. maj 1993, har Arrondissementsrechtbank, Zutphen (Nederlandene), i henhold til EØF-traktatens artikel 177 stillet et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 30 og 36 for at kunne tage stilling til, om Waarborgwet af 1986 (nederlandsk lov vedrørende garanti af ædelmetalarbejder, herefter benævnt »Waarborgwet«) er forenelig med fællesskabsretten.

2 Dette spørgsmål er blevet rejst under en straffesag, som er indledt for Arrondissementsrechtbank, Zutphen, mod Ludomira Houtwipper, som er tiltalt for at have besiddet eller forhandlet guld- og sølvringe, som ikke var forsynet med det holdighedsstempel, der er foreskrevet i Waarborgwet.

3 Artikel 1 i Waarborgwet bestemmer, at arbejder af ædle metaller skal have følgende »holdigheder« (mængder af anvendt rent ædelmetal):

— platin: 950 promille

— guld: 916, 833, 750 og 585 promille

— sølv: 925, 835 og 800 promille.

4 Ifølge samme artikel garanteres disse »holdigheder« ved holdighedsstempler, som arbejder af ædle metaller forsynes med i henhold til denne lov.

5 Artikel 7 bestemmer, at der skal udpeges en juridisk person, som har til opgave at kontrollere de nævnte »holdigheder«, at påføre stempler og at kontrollere deres overensstemmelse med gældende ret, idet dette hverv skal udføres i fuld uafhængighed.

6 Artikel 9 og 10 bestemmer, at arbejder af ædle metaller skal være forsynet med: i) holdighedsstempel, ii) det organs stempel, hos hvilket stemplingen har fundet sted, iii) et skrifttegn, der angiver datoen, og iv) for arbejder bestående af flere dele, som ikke kan stemples separat, et mærke, som angiver delenes respektive vægt.

7 Artikel 30, stk. 1, bestemmer følgende:

»Ingen handlende må besidde eller forhandle arbejder af platin, guld eller sølv, som skal stemples i henhold til gældende ret, hvis de ikke er forsynet med de obligatoriske stempler ...«

8 Ifølge artikel 48 gælder der en undtagelse fra forpligtelsen til stempling for arbejder af ædle metaller, som er indført fra Belgien eller Luxembourg, og som er blevet stemplet af vedkommende organ i disse lande.

9 Da den nationale ret fandt, at Waarborgwet har til virkning at forbyde forhandling af genstande af guld og sølv indført til Nederlandene, som ikke er forsynet med et nederlandsk, belgisk eller luxembourgsk holdighedsstempel, også selv om disse genstande er forsynet med en anden medlemsstats holdighedsstempel, forelagde den Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er artikel 30 i Waarborgwet 1986 (Stb. 38/1987) gyldig, når henses til artikel 30 og 36 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (traktat af 25.3.1957, Trb. 1957, 74 og 91)?«

10 Dette spørgsmål kan kun besvares på grundlag af traktatens artikel 30, men ikke på grundlag af artikel 36, da forholdsregler af den art, der er truffet i de pågældende bestemmelser, ikke omfattes af de undtagelser, som udtømmende opregnes i artikel 36 (jf. dom af 22.6.1982, sag 220/81, Robertson, Sml. s. 2349, præmis 8).

11 I overensstemmelse med »Cassis de Dijon«-dommen (dom af 20.2.1979, sag 120/78, Rewe-Zentral, Sml. s. 649) udgør hindringer for de frie varebevægelser — som i mangel af harmonisering af lovgivningerne følger af, at der på varer hidrørende fra andre medlemsstater, hvor de er lovligt fremstillet og bragt i omsætning, anvendes bestemmelser om de betingelser, som disse varer skal opfylde (f.eks. betingelser vedrørende betegnelse, form, størrelse, vægt, sammensætning, ydre fremtræden, mærkning eller emballage) — foranstaltninger med tilsvarende virkning, der er forbudt ved artikel 30, også selv om disse bestemmelser gælder uden forskel for alle produkter, når denne anvendelse ikke kan begrundes ud fra almindelige samfundsinteresser, som er af en sådan art, at de går forud for hensynet til de frie varebevægelser.

12 Markedet for arbejder af ædle metaller er reguleret med indbyrdes afvigende nationale bestemmelser, blandt andet vedrørende de tilladte holdigheder, stemplernes art og antal, den maksimalt tilladte holdighed af ædle metaller i legeringer og metoder til kontrol af stempler.

13 Når sådanne bestemmelser-som Waarborgwet-foreskriver, at arbejder af ædle metaller, som indføres fra andre medlemsstater, hvor de er lovligt bragt i omsætning og stemplet i overensstemmelse med disse staters lovgivning, atter skal stemples i importmedlemsstaten, gør de indførslerne vanskeligere og mere bekostelige. Som den tyske regering har anført, indebærer de nemlig, at en importør skal medvirke, at der skal betales vederlag til kontrolorganet, og at der opstår forsinkelser i forhandlingen af varerne, som påvirker disses respektive omkostninger.

14 Imidlertid er forpligtelsen for importøren til at påføre arbejder af ædle metaller et holdighedsstempel, dvs. et stempel, der angiver mængden af anvendt rent ædelmetal, principielt egnet til at sikre en effektiv forbrugerbeskyttelse og fremme

god handelsskik. Da forbrugeren nemlig er ude af stand til ved berøring eller ud fra udseendet at afgøre, nøjagtig hvilken renhedsgrad en genstand af ædelmetal har, kan han i mangel af stempling let blive vildledt ved køb af en sådan genstand.

15 Dette er grunden til, at Domstolen Robertson-sagen har udtalt, at en medlemsstat ikke kan foreskrive en ny stempling af varer indført fra en anden medlemsstat, hvor de lovligt er bragt i omsætning og stemplet i overensstemmelse med denne stats lovgivning, når de oplysninger, som gives ved denne stempling, uanset deres form, er ligeværdige med dem, der foreskrives af importmedlemsstaten, og er forståelige for forbrugerne i denne stat.

16 Det tilkommer den nationale ret at foretage den bedømmelse af de faktiske omstændigheder, der er nødvendig for at fastslå, om der foreligger en sådan ligeværdighed.

17 De pågældende bestemmelser foreskriver endvidere, at stemplet skal påføres af en juridisk person, der opfylder visse krav med hensyn til kompetence og uafhængighed.

18 I denne forbindelse bemærkes, at en medlemsstat ikke under påberåbelse af, at stemplets garantifunktion kun kan sikres ved medvirken af importstatens kompetente myndighed, kan modsætte sig, at arbejder af ædle metaller, som er stemplet i eksportmedlemsstaten af et uafhængigt organ, forhandles på dens område.

19 På dette punkt fremgår det af Domstolens faste praksis, at dobbelt kontrol i eksportlandet og i importlandet ikke kan være berettiget, såfremt resultaterne af de undersøgelser, der er foretaget i oprindelsesmedlemsstaten, opfylder behovene i

importmedlemsstaten (jf. blandt andet dom af 17.12.1981, sag 272/80, Frans-Nederlandse Maatschappij voor Biologische Producten, Sml. s. 3277, præmis 15). Stemplets garantifunktion er imidlertid opfyldt, når dette påføres af et uafhængigt organ i eksportmedlemsstaten.

20 Den tyske regerings argumentation kan ikke lægges til grund. Ifølge denne argumentation kan en medlemsstat ikke forbyde forhandling på dens område af arbejder af ædle metaller, som er stemplet af producenterne selv i eksportmedlemsstaten, når overholdelsen af lovbestemmelser og dermed forbrugerbeskyttelsen og opretholdelse af god handelsskik sikres ved en række foranstaltninger, som er egnet til at opfylde stemplets garantifunktion. Dette ville gælde den tyske lovgivning, som indeholder bestemmelser om kvalitet, specielt for fabrikanten, anvendelse af offentligretlige sanktioner i tilfælde af overtrædelse, indgriben inden for rammerne af loven om illoyal konkurrence fra visse sammenslutninger, som har påtaleret, fabrikantens garanti og endelig en særlig uddannelse for juvelerer og guldsmede.

21 Som Det Forenede Kongerige har anført, må der navnlig befrygtes svig på markedet for arbejder af ædle metaller. Små ændringer af indholdet af ædelmetal kan nemlig have meget stor betydning for producentens avance. Ifølge samme regering kan en nedsættelse af dette indhold med 1 promille således forøge avancen med indtil 10%.

22 I mangel af fællesskabsbestemmelser tilkommer det medlemsstaterne, som har et vidt skøn, at vælge passende foranstaltninger til at imødegå denne risiko. Valget mellem en forudgående kontrol ved et uafhængigt organ og en ordning som den,

der findes i Forbundsrepublikken Tyskland, henhører under medlemsstaternes lovgivningspolitik, da Domstolen kun udøver sin prøvelsesret, såfremt der foreligger et åbenbart fejlskøn. Dette er imidlertid ikke tilfældet i denne sag, hvilket generaladvokaten har påvist i punkt 27 og 28 i sit forslag til afgørelse.

23 Det tilkommer den nationale ret at tage stilling til, om stempling af arbejder af ædle metaller indført fra andre medlemsstater er blevet foretaget af et organ, som giver garantier for uafhængighed, idet disse garantier ikke nødvendigvis skal være sammenfaldende med dem, der er fastsat i de nationale bestemmelser.

24 De pågældende nederlandske bestemmelser foreskriver også, at arbejder af ædle metaller skal mærkes med et skrifttegn, som angiver datoen. Det må derfor undersøges, om et forbud mod at forhandle arbejder af ædle metaller, som ikke bærer en sådan angivelse, er berettiget som en foranstaltning til beskyttelse af forbrugerne og god handelsskik.

25 I denne forbindelse bemærkes, at selv hvis det antages, at forbrugerne eller nogle af disse ønsker at få kendskab til fremstillingsåret for arbejder af ædle metaller, kan en sådan interesse ikke begrunde en så mærkbar hindring for de frie varebevægelser.

26 Som den tyske regering med rette har fremført, kan en sådan interesse kun angå visse artikler, for hvilke det kan overlades til fabrikanten at opfylde den. Derimod har forbrugerne i princippet ingen interesse i at få kendskab til fremstillingsdatoen for smykker, som sælges på markedet til lave eller gennemsnitlige priser, og som

udgør modeartikler. Endelig bemærkes, at når stemplingen foretages af et udenforstående organ, er det muligt, at angivelsen af stemplingsåret ikke altid giver pålidelig oplysning om fremstillingsåret, da dette kan adskille sig fra stemplingsåret, især når det drejer sig om importerede varer.

27 Det af arrondissementsrechtbank, Zutphen, stillede spørgsmål vil derfor være at besvare således:

»1) Traktatens artikel 30 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for anvendelse af nationale bestemmelser, hvorefter det er forbudt at bringe arbejder af ædle metaller i omsætning, som ikke er forsynet med det i bestemmelserne foreskrevne holdighedsstempel; dette gælder dog kun i det omfang, arbejderne i overensstemmelse med lovgivningen i eksportmedlemsstaten ikke er forsynet med stempler, som er lige så oplysende som stemplerne ifølge importmedlemsstatens lovgivning, og som er forståelige for forbrugerne i sidstnævnte stat.

2) Når nationale bestemmelser foreskriver, at stemplet skal påføres af et uafhængigt organ, kan forhandling af arbejder af ædle metaller indført fra andre medlemsstater ikke forbydes, såfremt disse arbejder faktisk er blevet stemplet af et uafhængigt organ i eksportmedlemsstaten.

3) De bedømmelser af de faktiske omstændigheder, som er nødvendige for at fastslå, om de oplysninger, som stemplet giver, er ligeværdige, skal foretages af den nationale ret, som det ligeledes tilkommer at fastslå, om arbejderne af ædle metaller er blevet stemplet af et uafhængigt organ i eksportmedlemsstaten.

4) Traktatens artikel 30 er til hinder for anvendelse af nationale bestemmelser, som forbyder forhandling af arbejder af ædle metaller, som ikke bærer nogen angivelse af fremstillingsdatoen, men som er indført fra andre medlemsstater og dér lovligt forhandles uden denne angivelse.«

Sagens omkostninger

28 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske, den tyske, den græske, den franske og den portugisiske regering samt af Det Forenede Kongerige og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Arrondissementsrechtbank, Zutphen, ved dom af 17. maj 1993, for ret:

1) Traktatens artikel 30 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for anvendelse af nationale bestemmelser, hvorefter det er forbudt at bringe arbejder af ædle metaller i omsætning, som ikke er forsynet med det i bestemmelserne foreskrevne holdighedsstempel; dette gælder dog kun i det

omfang, arbejderne i overensstemmelse med lovgivningen i eksportmedlemsstaten ikke er forsynet med stempler, som er lige så oplysende som stemplerne ifølge importmedlemsstatens lovgivning, og som er forståelige for forbrugerne i sidstnævnte stat.

2) Når nationale bestemmelser foreskriver, at stemplet skal påføres af et uafhængigt organ, kan forhandling af arbejder af ædle metaller indført fra andre medlemsstater ikke forbydes, såfremt disse arbejder faktisk er blevet stemplet af et uafhængigt organ i eksportmedlemsstaten.

3) De bedømmelser af de faktiske omstændigheder, som er nødvendige for at fastslå, om de oplysninger, som stemplet giver, er ligeværdige, skal foretages af den nationale ret, som det ligeledes tilkommer at fastslå, om arbejderne af ædle metaller er blevet stemplet af et uafhængigt organ i eksportmedlemsstaten.

4) Traktatens artikel 30 er til hinder for anvendelse af nationale bestemmelser, som forbyder forhandling af arbejder af ædle metaller, som ikke bærer nogen angivelse af fremstillingsdatoen, men som er indført fra andre medlemsstater og dér lovligt forhandles uden denne angivelse.

Moitinho de Almeida Joliet Rodríguez Iglesias

Grévisse Zuleeg

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. september 1994.

R. Grass

Justitssekretær

J. C. Moitinho de Almeida

Formand for Femte Afdeling